

ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरतमिळनाडु)
पत्राचारद्वारा संस्कृतम्
परीक्षा - कोविदः

कालावधि: - होरात्रयम्
पौष: - हेमलम्बसंवत्सर: ५११९

अंका: - १००
जनवरी- २०१८

नाम _____

(full name with initials / surname)

जङ्गमदूरवाणी सं. (Mobile. No.) -----

पञ्जीकरणसंख्या (Regn. No.) -----

वासप्रदेश: (Res. Area) -----

परीक्षाकेन्द्रम् (Exam centre) -----

अवधेयम् - प्रथमभागस्थ-प्रश्नानाम् उत्तराणि प्रश्नपत्रे लिखत । अन्यप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत ।

प्रथमः भागः

I (क) वाक्येषु विग्रहवाक्यस्य रेखाङ्कनं कृत्वा समस्तपदं लिखत (पञ्चानाम) $1 \times 5 = 5$

उदा. - ऋषिः तपसः बलेन सर्वं ज्ञातवान् । तपसः बलेन

तपोबलेन

१. कवे: कृतिः रमणीया ।

कविकृतिः

षष्ठी-तत्पुरुषः

२. कृष्णेन सह राधा गतवती ।

सकृष्णा

सह-पूर्वपद-बहुव्रीहिः

३. जयश्च अपजयश्च भवतः एव ।

जयापजयौ

इतरेतर-द्वन्द्वः

४. भवान् वृक्षस्य समीपम् एव तिष्ठतु ।

उपवृक्षम्

अव्ययीभावः

५. सः शास्त्रं जानाति इति स्फुटमेव ।

शास्त्रज्ञः

उपपद-समासः

६. नाटके कुत्सितं पात्रं यथार्थतया सज्जनः ।

कुपात्रम्

कु-समासः

७. गायत्री वीणावादने निपुणा अस्ति ।

वीणावादननिपुणा

सप्तमी-तत्पुरुषः

ख) समस्तपदानां विग्रहवाक्यं लिखित्वा समासनाम लिखत (दशानाम) $1 \times 10 = 10$

प्रसन्नवदनम्, परोपकारः, निद्राभावः, पठनश्रमः, नष्टपुस्तका, मोदकहस्तः,

प्रत्येकम्, कृष्णसखः, कूपपतिः, यथोचितम्, अवस्त्रः, सुखदुःखम्, भाष्यकारः ।

विग्रहवाक्यम्

१. प्रसन्नं वदनम्

समासनाम

विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः

२. परेषाम् उपकारः

षष्ठी-तत्पुरुषः

३. निद्रायाः अभावः

षष्ठी-तत्पुरुषः

४. पठनस्य श्रमः

षष्ठी-तत्पुरुषः

५. नष्टं पुस्तकं यस्याः सा

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

६. मोदकं हस्ते यस्य सः

व्यधिकरण-बहुव्रीहिः

७. एकं एकं प्रति

अव्ययीभावः

८. कृष्णस्य सखा

षष्ठी-तत्पुरुषः

९. न विद्यते वस्त्रं यस्य सः

नज्-बहुव्रीहिः

१०. सुखं च दुःखं च अनयोः समाहारः

समाहार-द्वन्द्वः

११. भाष्यं करोति इति

उपपद-समासः

९.	कूपं पतिः	द्वितीया-तत्पुरुषः
१०.	उचितम् अनतिक्रम्य	अव्ययीभावः

II. (क) उचित-तद्वितान्त-पदानि चित्वा लिखत । (अष्ट एव)	8
१. ग्रामे वसतीति -----	(ग्रामीणः / ग्रामिणः / ग्रामेयः)
२. द्वयोः मध्ये ----- बालकाय पारीतोषिकं यच्छ । (चतुरतमाय / चतुरतराय / चतुरतरस्य)	
३. दुष्यन्तस्य अपत्यं पुमान् ----- (दौष्यन्तः / दौष्यन्तिः / दौष्यन्ती)	
४. बालिकायाः गीते ----- (मधुरता / मधुरतरम् / मधुरम्) अस्ति ।	
५. दुहितुः अपत्यं स्त्री ----- (दौहित्रा / दुहित्री / दौहित्री)	
६. एषा ----- अस्ति । (कान्तिमतिः / कान्तिमती / कान्तिमता)	
७. 'अ' वर्णः ----- वर्णः । (कण्ठः / कण्ठीय / कण्ठ्यः)	
८. पितुः भ्राता ----- । (पितृव्या / पितृव्यः / पितृष्वसुः)	
९. नदीषु गङ्गा ----- । (पवित्रतरा / पवित्रतमी / पवित्रतमा)	
१०. सः अतिथिः ----- ?(कुत्रस्य / कुत्रतः / कुत्रत्यः)	

III.(क) रिक्त-स्थाने रेखांकित-पदस्य णिजन्तं रूपं लिखत । (चतुर्णाम्) 1 x 5 = 5	5
१. मम सकाशे लेखनी नास्ति । मह्यं एकां ----- दापय । (दा)	
२. अश्वः रथं वहति । सारथिः अश्वेन रथं ----- वाहयति ।	
३. शिक्षकः छात्रान् ----- पाठयित्वा प्रश्रं पृष्ठवान् । (पठ)	
४. जनाः नदीम् अतरन् । नाविकः जनान् ----- अतारयत् ।	
५. माता पुत्रं ----- हासयितुं प्रयत्नम् अकरोत् । (हस)	
६. वानरः वृक्षतः फलानि ----- पातयति । (पत)	

(ख) रेखांकितानां सन्नत्पदानि लिखत । (पञ्चानाम्)

$1 \times 5 = 5$

सन्नत्पदम्

१. सः प्रथमस्थानम् आसुम् इच्छति ।	इप्सति
२. सर्वे सत्कार्यं कर्तुम् इच्छन्ति ।	चिकीषति
३. ज्ञातुम् इच्छुकाः अपि ते न प्रयतन्ते ।	जिज्ञासवः
४. अलसस्य सदा स्वसुम् इच्छा भवति ।	सुषुप्ता
५. सा पठित्वा वैद्या भवितुम् इच्छति ।	बुभूषति
६. ग्रामं गन्तुम् इच्छया सा यानमारुढवती ।	जिग्मिषया

IV (क) परस्परसम्बद्धान् मेलयत ।

$1 \times 7 = 7$

१. भोजदेवः	-	शुद्धः इतिहासः (४)
२. पुण्यक्षेत्रम्	-	ज्योतिषज्ञः (६)
३. पञ्चवटी	-	प्रौढमनोरमा (५)
४. कलहणः	-	दिक्पालकः (७)
५. ब्रह्मग्रासः	-	द्विगः (३)
६. भट्टोजिदीक्षितः	-	कर्मधारयः (३)
७. वरुणः	-	चम्पूरामायणम् (३)

(ग) उचितं चिह्नं चित्वा लिखत, गणनाम च लिखत ।

5

चिह्नम्

गणनाम्

उदाः— माथवः

रगण

१) ललना	- - -	U U -	सगणः
२) जयतु	- ~ ~	U U U	नगणः
३) प्रणम्य	~ ~ -	U - U	जगणः
४) सामान्यः	~ ~ ~	- - -	मगणः
५) मेलय	~ - ~	- U U	भगणः

द्वितीयः भागः - (संस्कृतेन / तमिळभाषया / आङ्ग्लभाषया वा उत्तरणि लिखत)

V (क) एकस्य श्लोकस्य पदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत । 5 X 1 = 5
(प्रतिपदार्थः न अपेक्षितः ।)

१. तस्मिन् क्षणे पालयितुः प्रजानामुत्पश्यतः सिहनिपातमुग्रम् ।
अवाङ्गुखस्योपरि पुष्पवृष्टिः पपात विद्याधरहस्तमुक्ता ॥
अथवा
२. सेयं स्वदेहार्पणनिष्क्रयेण न्याय्या मया मोचयितुं भवतः ।
न पारणा स्याद्विहता तवैवं भवेदलुप्तश्च मुनेः क्रियार्थः ॥
अथवा
३. एकातपत्रं जगतः प्रभुत्वं नवं वयः कान्तमिदं वपुश्च ।
अल्पस्य हेतोर्बहु हातुमिच्छन्विचारमूढः प्रतिभासि मे त्वम् ॥

(ख) एकस्य सुभाषितस्य पदविभागं, तात्पर्यं च लिखत । 4 X 1 = 4

१. सुजनो न याति विकृतिं परहितनिरतो विनाशकालेऽपि ।
छेदेऽपि चन्दनतरुः सुरभयति मुखं कुठारस्य ॥
अथवा
२. मरणं प्रकृतिः शरीरिणां विकृतिर्जीवितमुच्यते ब्रूधैः ।
क्षणमप्यवतिष्ठते श्वसन् यदि जन्मुर्ननु लाभवानसौ ॥
अथवा
३. भीमं वनं भवति तस्य पुरं प्रथानं सर्वो जनः सुजनताम् उपयाति तस्य ।
कृत्स्ना च भूर्भवति सन्निधिरत्नर्णा यस्यास्ति पूर्वसुकृतं विपुलं नरस्य ॥

(VI) (क) ३-४ वाक्यैः उत्तरं लिखत । (चतुर्णामि) 2 X 4 = 8

१. 'णत्वम्' -विवृणुत ?
२. श्रव्यकाव्ये रूपकस्य कति भेदाः ? तेषां नामानि लिखत ।
३. द्विगुसमासस्य विषये लिखत ।
४. तरप्-तमप्-प्रत्यययोः प्रयोगः कथं भवति ?

५. कः लक्ष्म्यां यशसां च भाजनम् ?

६. तद्वितान्ताः कति प्रकारकाः ?

७. पापं तापं दैन्यं च कथं नश्यन्ति ?

(ख) एकस्य अलङ्कारस्य लक्षणं, लक्षणसमन्वयं च सोदाहरणं लिखत ।

4

१) शब्दालङ्कारः २) उपमालङ्कारः ३) अर्थान्तरन्यासः ।

(ग) अथोदत्त-विषयमधिकृत्य ५-६ वाक्यैः लघुटिप्पणीं लिखत । (एकम)

4

१) पद्यकाव्यम्

२) कोषसाहित्यम्

३) आर्यभट्टः

तृतीयः भागः (संस्कृतेन उत्तराणि लिखत)

VII (क) एकवाक्येन उत्तरं लिखत । (सप्तानाम्)

1 X 7 = 7

१. केन सदृशं पवित्रमिह न विद्यते ? ज्ञानेन

२. 'यथा हंसः अम्बुमध्यात् क्षीरमिव' इति सुभाषितं किं करणीयम् इति कथयति ? यत् सारभूतं,

३. न्यायप्रवृत्तस्य के सहायताम् आचरन्ति ? पशु-पक्षिणः तद उपासितव्यम्

४. "तिरीषति" - अस्य पदविवरणं लिखत । तरीतुम् इच्छति

५. चार्वाकदर्शनम् आस्तिकं वा नास्तिकं वा ? नास्तिकम्

६. रघोः अपत्यं पुमान् कः ? राघवः

७. चण्डीशतकं केन लिखितम् ? बाणः

८. 'मित्रम् एव तत्' - कीदृशं भवति सन्मित्रम् ? आपत्काले सुहृद्

९. समासे पदप्राधान्यं ज्ञातुं किं करणीयम् ? क्रिया पदं योजनीयम्

१०. जैमिनिः कस्य शास्त्रस्य प्रवर्तकः आसीत् ? मीमांस-शास्त्रस्य

(ख) ससन्दर्भ संस्कृतभाषया ४-५ वाक्यैः विवृणुत । (चतुर्णाम) 4 X 3 = 12

१. हरः तपसि निमग्नः । तस्य मनः आकर्षणीयम् ।
२. अहं पराधीनः, परसैन्ये स्थितः ।
३. इन्द्रस्य महान् आनन्दः समुत्पन्नः । मनसि जयस्य आशा सञ्चाता ।
४. सम्प्रति राजानः अत्र नागच्छन्ति ।
५. रत्नं कमपि न अन्विष्यति ।
६. साक्षात् विष्णुः तव देवरः भविष्यति ।

(VIII)(क) अथः दत्तयोः शीर्षकयोः एकमधिकृत्य १०-१२ वाक्यैः प्रबन्धं रचयत । 6
१) देशभक्तिः अथवा २) सुभाषितरत्नम्

(ख) “एकादशकक्ष्यायां द्वितीयभाषात्वेन संस्कृतभाषां चिनोतु” इति भातरं प्रेरयन् तं प्रति
पत्रं ५ - ६ वाक्यैः लिखत । 5

वदतु संस्कृतम्

॥ शुभम् ॥

जयतु भारतम्